

MIRZO ULUG'BEK NOMIDAGI
O'ZBEKISTON MILLIY UNIVERSITETI
JIZZAX FILIALI

KOMPYUTER ILMLARI VA MUHANDISLIK TEXNOLOGIYALARI

XALQARO ILMIY-TEXNIK
ANJUMAN MATERIALLARI

TO'PLAMI
2-QISM

26-27-SENTABR
2025-YIL

Google
Scholar

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA’LIM, FAN VA
INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

**MIRZO ULUG‘BEK NOMIDAGI O‘ZBEKISTON MILLIY
UNIVERSITETINING JIZZAX FILIALI**

**KOMPYUTER ILMLARI VA MUHANDISLIK
TEXNOLOGIYALARI**

mavzusidagi Xalqaro ilmiy-texnik anjuman materiallari to‘plami
(2025-yil 26-27-sentabr)
2-QISM

JIZZAX-2025

Kompyuter ilmlari va muhandislik texnologiyalari. Xalqaro ilmiy-texnik anjuman materiallari to'plami – Jizzax: O'zMU Jizzax filiali, 2025-yil 26-27-sentabr. 368-bet.

Xalqaro miqyosidagi ilmiy-texnik anjuman materiallarida zamonaviy kompyuter ilmlari va muhandislik texnologiyalari sohasidagi innovatsion tadqiqotlar aks etgan.

Globalashuv sharoitida davlatimizni yanada barqaror va jadal sur'atlar bilan rivojlantirish bo'yicha amalga oshirilayotgan islohotlar samarasini yaxshilash sohasidagi ilmiy-tadqiqot ishlariga alohida e'tibor qaratilgan. Zero iqtisodiyotning, ijtimoiy sohalarini qamrab olgan modernizatsiya jarayonlari, hayotning barcha sohalarini liberallashtirishni talab qilmoqda.

Ushbu ilmiy ma'ruza tezlari to'plamida mamlakatimiz va xorijlik turli yo'nalishlarda faoliyat olib borayotgan mutaxassislar, olimlar, professor-o'qituvchilar, ilmiy tadqiqot institutlari va markazlarining ilmiy xodimlari, tadqiqotchilari, magistr va talabalarning ilmiy-tadqiqot ishlari natijalari mujassamlashgan.

Mas'ul muharrirlar: DSc.prof. Turakulov O.X., t.f.n., dots. Baboyev A.M.

Tahrir hay'ati a'zolari: p.f.d.(DSc), prof. Turakulov O.X., t.f.n., dots. Baboyev A.M., t.f.f.d.(PhD), prof. Abduraxmanov R.A., p.f.f.d.(PhD) Eshankulov B.S., p.f.n., dots. Alimov N.N., p.f.f.d.(PhD), dots. Alibayev S.X., t.f.f.d.(PhD), dots. Abdumalikov A.A, p.f.f.d.(PhD) Hafizov E.A., f.f.f.d.(PhD), dots. Sindorov L.K., t.f.f.d.(PhD), dots. Nasirov B.U., b.f.f.d. (PhD) O'ralov A.I., p.f.n., dots. Aliqulov S.T., t.f.f.d.(PhD) Kuvandikov J.T., i.f.n., dots. Tsoy M.P., Sharipova S.F., Jo'rayev M.M.

Mazkur to'plamga kiritilgan ma'ruza tezlilarining mazmuni, undagi statistik ma'lumotlar va me'yoriy hujjatlarning to'g'riligi hamda tanqidiy fikr-mulohazalar, keltirilgan takliflarga mualliflarning o'zlari mas'uldirlar.

для ин-тов и фак. иностр. яз. - М.: Высш. шк., 1990. - 253 с.

2. Влахов, С.И. Непереводимое в переводе / С. И. Влахов. – М.: «Международные отношения», 1980. -343 с.

3. Латышев, Л.К. Курс перевода: Эквивалентность перевода и способы ее достижения. – М.: Международные отношения, 1981. – 247 с

HISSIIY INTELLEKTNING O‘QUV JARAYONIGA TA’SIRI

Karakulova Umida Abduvakilovna

O‘zbekiston Milliy universiteti Jizzax filiali

Rejepbayeva Aygul Zokirboy qizi

O‘zbekiston Milliy universiteti Jizzax filiali talabasi

umida260686@gmail.com

Annotatsiya: Mazkur maqolada emotsional intellekt tushunchasining mohiyati, ta’lim jarayonidagi ahamiyati va ta’siri atroflicha yoritilgan. O‘quvchilar va o‘qituvchilarning emotsional intellekti ta’limning sifati va natijadorligiga qanday ta’sir etishi tahlil qilinadi. Bundan tashqari, emotsional intellektni rivojlantirish yo‘llari va ularni ta’lim tizimiga joriy etish muhimligi asoslantirilgan. Maqolada keltirilgan fikrlar zamonaviy ta’limda shaxsiy va ijtimoiy ko‘nikmalarni rivojlantirishga xizmat qiladi.

Kalit so‘zlar: Emotsional intellekt, ta’lim jarayoni, o‘qituvchi, o‘quvchi, ta’lim sifati, hissiy barqarorlik, ijtimoiy ko‘nikmalar, empatiya, stressni boshqarish, zamonaviy ta’lim.

Hozirgi kunda globallashuv, texnologik rivojlanish va axborot oqimlarining tezlashuvi insonning nafaqat bilim saviyasi, balki psixologik-emotsional barqarorligi va ijtimoiy moslashuvchanligini ham muhim omilga aylantirmoqda. Ta’lim sohasida o‘quvchilarning faqat aqliy qobiliyatlariga e’tibor qaratish yetarli emas, ularning emotsional va psixologik holatini ham e’tiborga olish zarurati tobora ortmoqda. Ayniqsa, o‘quvchilar orasida stress, ijtimoiy bosim va o‘ziga ishonchsizlik kabi muammolar ko‘payib borayotgani ushbu masalalarni yanada dolzarb qilmoqda.[1]

Shu nuqtai nazardan, emotsional intellektni rivojlantirish va uni ta’lim jarayoniga joriy etish masalasi bugungi kunning eng muhim va dolzarb yo‘nalishlaridan biridir. Chunki emotsional jihatdan yetuk shaxs o‘zini tushuna oladigan, boshqalarga hamdard bo‘ladigan va sog‘lom ijtimoiy munosabatlar o‘rnata oladigan insondir. Ta’lim tizimida bunday shaxslarni tarbiyalash nafaqat shaxsiy muvaffaqiyat, balki jamiyatning barqaror rivojlanishi uchun ham muhim hisoblanadi.

Zamonaviy ta’lim tizimida akademik bilimlar bilan bir qatorda shaxsiy va ijtimoiy ko‘nikmalar ham muhim o‘rin tutmoqda. So‘nggi yillarda, ayniqsa, emotsional intellekt (EI) tushunchasining ahamiyati sezilarli darajada oshmoqda. Emotsional intellekt – bu shaxsning o‘z his-tuyg‘ularini tushunish, ularni boshqarish, boshqalarning his-tuyg‘ularini idrok etish va ularga to‘g‘ri munosabatda bo‘lish qobiliyatidir. Bu qobiliyat nafaqat hayotda muvaffaqiyat qozonish, balki ta’lim jarayonining samaradorligini oshirishda ham muhim omil hisoblanadi.[1]

Agar o'quvchilarning emotsional intellekti yuqori bo'lsa, ular o'z hissiyotlarini boshqarishda muvaffaqiyatli bo'ladi, stressni yengishda samarali harakat qiladi va ijtimoiy muhitda moslashuvchanlik ko'rsatadi. Bu, o'z navbatida, ularning o'quv jarayonida faollik, ishtiyoq va ijobiy natijalarga erishishiga yordam beradi. Tadqiqotlar shuni tasdiqlaydi: emotsional jihatdan yetuk o'quvchilar darslarda faol ishtirok etadi, guruhli faoliyatda samarali hamkorlik qiladi va muammolarni hal qilishda ijodiy yondashuvlardan foydalanadi.

O'qituvchining emotsional intellekti ta'lim jarayonida muhim ahamiyatga ega.[5] Agar o'qituvchi o'z his-tuyg'ularini tushuna olsa, ularni boshqara olsa va o'quvchilar bilan empatiyaga asoslangan muloqot o'rnatasa, sinfda ijobiy psixologik muhit shakllanadi. Bu o'quvchilarni motivatsiya qilishga, darslarga qiziqishni oshirishga va stressli holatlarda ham sog'lom muhitni saqlashga yordam beradi.[2]

Emotsional intellektni rivojlantirish uchun ta'lim jarayoniga quyidagi usullarni joriy etish samarali bo'ladi:

- Refleksiya mashqlari – o'quvchilarga o'z his-tuyg'ularini aniqlash va tahlil qilish ko'nikmalarini rivojlantiradi.
- Emotsional savodxonlik bo'yicha darslar – his-tuyg'ularni tushunish, ifoda etish va boshqarish qobiliyatlarini o'stiradi.
- Guruhli munozaralar va rol o'yinlar – empatiya va ijtimoiy munosabatlarni mustahkamlashga xizmat qiladi.
- O'qituvchilar uchun maxsus treninglar – darslarda emotsional yondashuvlarni samarali qo'llashni o'rgatadi.

Emotsional intellekt – bu zamonaviy ta'limning ajralmas qismi. U nafaqat o'quvchilarning individual rivojlanishiga, balki umumiy ta'lim sifatiga ham sezilarli darajada ta'sir ko'rsatadi. Shu boisdan ta'lim muassasalarida EI rivojiga alohida e'tibor berish, bu boradagi metodikalar va treninglarni joriy qilish zamon talabi hisoblanadi.[3]

Emotsional intellekt zamonaviy ta'lim tizimining muhim tarkibiy qismi sifatida e'tirof etilmoqda. U o'quvchilarning shaxsiy rivojlanishiga hamda umumiy ta'lim sifatini oshirishga sezilarli ta'sir ko'rsatadi. Shu sababli, ta'lim muassasalarida emotsional intellektni rivojlantirishga alohida e'tibor qaratish, maxsus metodikalar va treninglarni joriy qilish zamon talabiga aylanmoqda.

Xulosa qilib aytganda, emotsional intellekt ta'lim jarayonining ajralmas va muhim jihati sifatida qabul qilinishi zarur. Yuqori akademik bilimlar bilan birga, emotsional barqarorlik, o'zini anglash, boshqalarni tushunish va sog'lom ijtimoiy munosabatlar o'rnatish qobiliyatlari o'quvchilarning muvaffaqiyatli shaxs sifatida shakllanishida katta rol o'ynaydi.[10] Emotsional intellekti rivojlangan o'quvchilar stressli vaziyatlarda ijobiy yondashuvni qo'llay oladi, jamoaviy faoliyatda samarali ishtirok etadi va o'z bilimlarini ongli ravishda o'zlashtiradi.

Bundan tashqari, o'qituvchilarning emotsional savodxonligi yuqori bo'lsa, ular o'quvchilarning hissiy holatlarini hisobga olib, dars jarayonida yanada samarali pedagogik usullarni qo'llay oladilar. Shunday ekan, emotsional intellektni rivojlantirishga yo'naltirilgan tizimli yondashuv, maxsus treninglar va metodikalar ta'lim tizimining samaradorligini oshirishda muhim ahamiyatga ega.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Bar-On, R. (2006). The Bar-On model of emotional-social intelligence (ESI). *Psicothema*, 18, 13-25.
2. Zins, J. E., Weissberg, R. P., Wang, M. C., & Walberg, H. J. (2004). *Building academic success on social and emotional learning: What does the research say?* Teachers College Press.
3. Bloodworth, M. R., & Walberg, H. J. (2007). Emotional intelligence and academic achievement: A meta-analytic review. *Educational Psychology Review*, 19(2), 119-135.
4. Goleman, D. (1995). *Emotional Intelligence: Why It Can Matter More Than IQ*. Bantam Books.
5. Mayer, J. D., & Salovey, P. (1997). What is emotional intelligence? In *Emotional development and emotional intelligence: Implications for educators* (pp. 3-31). Basic Books.
6. Durlak, J. A., Weissberg, R. P., Dymnicki, A. B., Taylor, R. D., & Schellinger, K. B. (2011). The impact of enhancing students' social and emotional learning: A meta-analysis of school-based universal interventions. *Child Development*, 82(1), 405-432.
7. Abduvakilovna, K. U. (2022). OLIY O'QUV YURTI TALABALARIDA KASBIY VA AXLOQIY SIFATLARI SHAKLLANISHINING PEDAGOGIK-PSIXOLOGIK TAJRIBA ISHLARI NATIJALARI. *Journal of new century innovations*, 19, 95-98.
8. Rahmatullayeva, M., Qoraqulova, U., & Xaydarqulov, H. (2023). TALABALARDA QANDAY ISHLASH YOKI O'QITUVCHI-PSIXOLOG VA PSIXOLOGLAR HAQIDA TADQIQOT. *Zamonaviy ta'limda pedagogika va psixologiya jurnali*, 3 (1).
9. Abduvakilovna, K. U., Qizi, G. U. S. M., & Qizi, A. G. A. (2023). OQUV JARAYONIDA SHAXSLARARO MUNOSABATLARNING PSIXOLOGIK-PEDAGOGIK TOMONLARI. *Ta'limning zamonaviy transformatsiyasi*, 1(1), 766-769.
10. Umida, K., & Qizi, R. A. Z. (2023). TALABA-YOSHLARNI IJTIMOY OILAVIY HAYOTGA TAYYORLASHNING PEDAGOGIK VA PSIXOLOGIK XUSUSIYATLARI.

PROFESSIONAL TA'LIM MUASSASALARI O'QUVCHILARINING NUTQIY KOMPETENSIYASINI BAHOLASHDA MATNLI MATERIALLARNING DIDAKTIK AHAMIYATI

Mamanova Sayyora Faxriddinovna

O'zbekiston Milliy universiteti Jizzax filiali tayanch doktoranti

sayyoramamanova94@mail.com

Annotatsiya: Maqolada professional ta'lim muassasalari o'quvchilarining nutqiy kompetensiyasini baholash jarayonida matnli materiallarning didaktik